

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

Prof. Dr. Orhan Oğuz Hocanın Aziz Hatırasına

In Memory Of Beloved Prof. Dr. Orhan Oğuz

Av. Mustafa Serhat KAŞIKARA*

Öz

Bu makale, Eskişehir’de bulunan Anadolu Üniversitesi’nin kurucu rektörü ve kıymetli hocası olan Prof. Dr. Orhan Oğuz hakkında yazılan bir anı yazısıdır.

Anahtar Kelimeler

Prof. Dr. Orhan Oğuz, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi, Eskişehir.

Abstract

This article is a memoir written about Prof. Dr. Orhan Oğuz, the founding rector and eminent scholar of Anadolu University in Eskişehir.

Keywords

Orhan Oğuz; Anadolu University, Eskişehir Academy of Economics and Commercial Sciences, Eskişehir.

* Eskişehir Barosu, kasikarahukuk@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1832-2249.

Sanırım Eskişehirli olan ya da yolu bir şekilde Eskişehir'den veya Anadolu Üniversitesi'nden geçen herhangi bir kişinin, “*onun ismini hiç duymadım...*” diyemeyeceği nadide şahsiyetlerden biridir Orhan OĞUZ.

İnsanlar, ardında bıraktıklarıyla anılırlar. Geride hoş bir seda bırakmak, herkese nasip olmaz derler. Ardında hoş bir seda bıraktığını düşündüğüm ender kişilerdendir Orhan hoca. Eskişehir için Orhan OĞUZ, gerçekten çok önemli bir figürdür. Bu önem, onun Eskişehir'e kazandırdıklarından, ardında bıraktığı binlerce öğrenciden, yetiştirdiği yüzlerce akademisyenden ve yol göstermesiyle ülkeye büyük katkılar yapmış devlet adamlarından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, **dua** **yen** **hocamız Prof. Dr. Orhan OĞUZ'un hikâyesine bakıldığında, ülkemizin aydınlık geleceğine ve eğitime adanmış koca bir ömrün özetine bakılacaktır aslında.** Bu yüzden, Orhan hocama büyük saygım vardır. Hatta, kıymetli hocamın yetiştirdiği bir değer olan ve onun “*Yetişmesinde çok emeğim olan ve Akademi Başkanı seçildikten sonra Kurumun gelişmesi yolunda büyük hizmetler vermiştir*” dediği Anadolu Üniversitesi Eski Rektörü ve Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. Dr. Sayın Yılmaz Büyükerşen hocama yaptığım özel bir ziyarette, Orhan hocamın kulaklarını da cınlatmış ve “*Orhan hocam şu an nerede? Üzerinizde büyük emekleri var Yılmaz hocam. O yüzden onu görmek ve sizi yetiştirdiği için ona özel olarak teşekkür etmek isterim...*” demişim. Fakat, pandemi sürecinin patlak vermesi nedeniyle Orhan hocamı ziyaret etmek ne yazık ki nasip olmadı. Hayırlısı olsun, ne diyelim... Ama, tüm hayatını ülkemizin geleceği için özveri ile çalışarak, değerler yaratarak geçiren saygıdeğer hocam Orhan OĞUZ'u son yolculuğuna uğurlamak için Anadolu Üniversitesi Atatürk Kültür ve Sanat Merkezinde 21 Ekim Perşembe günü saat 11.00'de düzenlenen cenaze töreninde, *ona duyduğum bir vefa borcu olarak*, hocamı yalnız bırakmadım. Büyük bir insandı. Koca bir efsanenin aramızdan ayrılışını hem üzüntüyle hem de özlemle izledim. Bu ayrılış, bir yok oluş asla değil; bir dönüşüm ve değişim meselesi... Allah, mekânını cennet eylesin ve nurlar içinde yatsın. Hocama Allah'tan rahmet, ailesine, öğrencilerine ve tüm sevenlerine başsağlığı diliyorum.

Şöyle bir geçmişe baktığımızda, Orhan OĞUZ'un, bunca zamana dek yapmış olduğu tüm etkinlikleri, çıkarı açan bazı faaliyetleri, yalnızca Eskişehir'in değil, ülkemizin bir gururu olarak tüm Türkiye'nin bir kazanımı olduğunu açık yüreklilikle ifade etmeliyim. Dahası söz konusu bu kazanımlar, hâlen de ses getirmektedir. Bunlardan, şehrimiz açısından en önemli olanı ise, tabiki Anadolu Üniversitesi'dir.

HAYATI, ÜSTLENDİĞİ GÖREVLER VE ESERLERİ

Orhan OĞUZ, Eskişehir’de 1924 yılında dünyaya gelmiş, ilk, orta ve lise eğitimini burada bitirmiştir. Babası ve Annesi Eskişehir’in yerli ailelerindedir. Yüksek öğrenimini İstanbul’da Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu’nda tamamlayan OĞUZ, daha sonra Fransa’ya gitmiştir. Paris’teki Sorbonne Üniversitesi’nde “*hukuk doktorası*” yapan OĞUZ, 1950 yılında yurda dönmüştür. Meslek yaşamına, İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu’nda iktisat ve maliye dersleri vererek başlamıştır. 1951-1955 yılları arasında, Afganistan’ın Kâbil Üniversitesi’nde 4 yıl öğretim üyeliği yapmıştır. OĞUZ, akademik kariyerini sürdürdüğü İzmir’den Eskişehir’e gelerek 1958 yılında Anadolu Üniversitesi’nin temelini oluşturan Eskişehir İktisadî ve İdarî İlimler Akademisi’ni kurmuş ve 11 yıl burada görev yaptıktan sonra, 1969 yılında Akademi Başkanlığı’ndan ayrılmıştır.

1969 yılında Eskişehir Milletvekili olarak TBMM’ye giren OĞUZ, 1969-1977 arasında Eskişehir Milletvekiliği yapmış ve Süleyman Demirel döneminde (2. Demirel Kabinesi), Millî Eğitim Bakanlığı görevini ifa etmiştir. OĞUZ, Eskişehir İktisadî ve İdarî İlimler Akademisi’nin Anadolu Üniversitesi hâline dönüştürülmesinde büyük çabalar sarf ederek, Anadolu Üniversitesi’nin kurulması kanununun çıkartılmasında, öncülük etmiştir.

OĞUZ’un Bakanlığı, 12 Mart 1971 tarihinde sona ermiştir. Bundan sonraki hizmetlerini parlamentoda 1977 yılına kadar sürdüren OĞUZ, 1978 yılında İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Başkanlığı’na seçilmiştir. OĞUZ’un kurucusu olduğu İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi “*Marmara Üniversitesi*”ne; Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi ise “*Anadolu Üniversitesi*”ne dönüşmüştür. Marmara Üniversitesi’nin kurulma görevi, kurucu rektör olarak Prof. Dr. Orhan OĞUZ’a verilmiştir. 1992 yılında Marmara Üniversitesi Rektörlüğü’nden emekli olan OĞUZ, 1996-1997 yıllarında Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

İktisadî konularda basılmış birçok kitap ve araştırması olan Orhan OĞUZ, Güler OĞUZ ile evli ve iki çocuk, iki torun ve bir torun çocuğu sahibidir. Eskişehir’de kendi adında bir Anadolu Lisesi bulunmaktadır. İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi’nin yeniden kuruluşu ve Marmara Üniversitesi’ne dönüştürülmesinde öncülük etmiştir. OĞUZ, Marmara Üniversitesi rektörlüğünden emekli olmuştur.

Orhan OĞUZ’a 1991 yılında Fransız Cumhurbaşkanı tarafından Legion D’honneur nişanı taltif edilmiştir.

Prof. Dr. Orhan OĞUZ'un kurduğu veya kuruluşuna katkıda bulunduğu yurtiçi ve yurtdışı eğitim kurumları şunlardır:

- 1) Afganistan'ın Kâbil şehrinde Türk kolonisinin çocuklarını okutmak için kurduğu Türk İlkokulu, Ortaokulu ve Lisesi (1952).
- 2) Afganistan Yüksek Levazım Okulu kuruluşuna katkı (1953).
- 3) Afganistan Maliye Vezaretine bağlı Maliye Yüksekokulu'nun kurulması (1954).
- 4) Eskişehir İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisi (Kurucu Başkan olarak 1958-1969).
- 5) Adana İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisi (1968).
- 6) Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nin kurulması (1970 yılında Milli Eğitim Bakanı olarak).
- 7) Sakarya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nin kurulması (1970 yılında Milli Eğitim Bakanı olarak).
- 8) Konya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nin kurulması (1970 yılında Milli Eğitim Bakanı olarak).
- 9) Denizli ve Gaziantep Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademilerinin açılış hazırlık çalışmalarına katkıda bulunmuştur.
- 10) Türkiye'de 10 adet Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademilerinin açılmasını öngören kanunun hazırlanması ve çıkarılmasına katkıda bulunmuştur. Bu kurumların hepsi, sonradan üniversiteye dönüşmüştür.
- 11) Bursa İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisi'ni kurmuştur (1970 yılında Milli Eğitim Bakanı olarak).
- 12) Adana Tıp Fakültesinin kurulması (1970 yılında Milli Eğitim Bakanı olarak).
- 13) Elazığ'da Veteriner Fakültesi'nin açılmasını sağlamıştır (1970 yılında Milli Eğitim Bakanı olarak).
- 14) Eskişehir Tıp Fakültesi'nin kurulması (Hacettepe Üniversite'ne bağlı olarak açılması sağlanmıştır).
- 15) Eskişehir Eğitim Enstitüsünü 1971 yılında Milli Eğitim Bakanı olarak açmıştır.
- 16) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin kurulması.
- 17) Ülkemizin birçok il, ilçe ve beldelerinde Ortaöğretim Kurumlarının ve Meslek Teknik Eğitim Kurumlarının açılmasına katkı sağlamıştır.
- 18) Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi kurulması hakkında kanun teklifini Eskişehir Milletvekili olarak hazırlamış ve arkadaşlarına da imzalatarak yasanın TBMM'den geçmesini 1973 yılında sağlamıştır.

- 19) 1977 yılında Akademik hayata yeniden dönen Prof. Dr. Orhan OĞUZ, İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Akademi Başkanlığı'na seçilmiştir. Akademi içinde içerisinde bazı kurumları Fakülte haline dönüştürerek geliştirmiştir.
- 20) Trabzon İktisadî ve Ticarî Akademisi'nin kuruluşunu sağlamıştır.
- 21) 1982 yılında YÖK Kanunu ile İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi, "Marmara Üniversitesi"ne dönüştürülmüş ve kurucu rektörlüğüne atanmıştır. Marmara Üniversitesi'ne bağlanan Fakülte ve Yüksekokullar yanında yeni Fakülteler ve Enstitüleri de kurarak, büyük ve düzeyli bir üniversite hâline getirmiştir.
- 22) Marmara Üniversitesi Rektörü olarak, bağımsızlığına kavuşan Azerbaycan'da Hazar Üniversitesi'nin kurulmasına katkı sağlamıştır.

Görüldüğü üzere, bugüne dek sayısız eğitim kurumunun kurulmasını sağlayan ve yine sayısız eğitim kurumunun kurulmasına öncülük eden OĞUZ hoca, kurduğu vakıflar aracılığıyla eğitim hayatına katkılarını sürdürmeye devam edecektir.

BAZI ANEKDOTLAR:

"Anadolu'da Bir Üniversitenin Kuruluş Öyküsü" adlı kitabında, Eskişehir'de bir üniversite kurma hayâlinin nasıl gerçeğe dönüştürdüğünü anlatan Orhan OĞUZ hoca, Meclise sundukları Eskişehir Anadolu Üniversitesi Kanun Teklifi'nin yoğun çabaları neticesinde 7 Ekim 1973 yılında kabul edilmesinden sonra, duygularını şu sözlerle ifade etmiştir:

"Ben Eskişehir Milletvekili olarak görevini yapmış insanların ruh hâli içinde çok mutluydum. Orhan OĞUZ'un mimarı olduğu Üniversitemiz, bugün milyonlarca öğrencisi ve mezunu ile dünyanın en büyük eğitim ailelerinden biri konumunda."

Aynı kitapta Orhan OĞUZ hoca, Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen'in kadirşinaslığını şu sözlerle dile getirmiştir:

"1977 yılının Haziran ayında milletvekilliğim nihayete erince; Eskişehir'den Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen ve arkadaşları Bayramoğlu'nda ziyaretime geldiler. Biraz sohbet edip, eskiden yeniden konuştuktan sonra Yılmaz Büyükerşen, 'Hocam biz bir kusur işledik, bizi affet. Sizin rızanızı almadan emekliliğinizi kaldırdık, sizi yeniden kadroya aldık. Gelin başımıza geçin; aramızda olun' dedi. Benim için büyük bir sürpriz olmuştu. Öte

yandan yetiştirdiğim bu gençlerin böyle bir kadirşinaslık sergilemeleri de beni fevkalâde duygulandırmıştı. Bir şartla teklifinizi kabul ediyorum. Yeniden idareye katılmaksızın sadece öğretim üyesi olarak kalmak kaydıyla...’ dedim.”

Bugün, Eskişehir’in bir **“öğrenci şehri”** olarak ülkemizin bilim, sanat ve kültür alanında en önemli kentlerinin başında gelmesinde, Orhan OĞUZ Hocamızın çok büyük emekleri vardır. Onu anmak ve de anlamak gerektiğini düşünüyorum. Bu yazı vesilesiyle onu tekrar hatırlamak, yaptıklarına saygı duymak, gelecek nesillerin onu tanımasına vesile olarak ondan feyz almalarını sağlamak ve kendisini yad etmek adına, naçizâne böyle bir anı yazısı kaleme almak istedim. Hatalarım olduysa, şimdiden affola; katkı olduysa da, ne mutlu bana...